

Bekende Samenwerkers uit het verleden

Constance Wibaut

Leo Pauw

In de huizen van 'Samenwerking' wonen sinds jaar en dag meer of minder bekende Nederlanders. In deze rubriek staan we zo nu en dan stil bij enkele van die 'bekende Samenwerkers' uit het verleden. Om zo tegelijkertijd de geschiedenis van de huizen en de bewoners van 'Samenwerking' te belichten. In de vorige bijdrage aan deze rubriek spraken we over Herman Wolf, een bekende filosoof in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw, en grootvader van Paul Scheffer. De dochter van Herman Wolf – de moeder van Paul Scheffer – speelde veel met de Bekende Samenwerker die in dit nummer centraal staat: Constance Wibaut, de bekende mode-illustrator, beeldhouwer én kleindochter van de beroemde Amsterdamse wethouder Floor Wibaut.

Het oeuvre van Constance Wibaut is volgens veel modekenners uniek, omdat zij in de jaren vijftig en zestig als een van de weinige modetekenaars ter wereld werd toegelaten tot de shows van grootheden als Christian Dior, Jacques Fath en Christobal Balenciaga, waar zij het complete palet van de *haute couture* van die tijd vastlegde. Constance Henriëtte Wibaut overleed op 27 januari 2014, op 93-jarige leeftijd. De redactie van SAMEN sprak over haar met haar enige dochter, Berenice Kouwer Boomkens, eveneens woonachtig binnen de huizen van Samenwerking.

Constance Wibaut werd geboren in 1920. Haar vader, Johan Pieter Wibaut ('zoon van'), was hoogleraar scheikunde, haar moeder biologe. Het gezin Wibaut woonde in een van de villa's op het Harmoniehof, schuin tegenover het huis waar Constance de laatste twintig jaar van haar leven woonde, op Harmoniehof 37.

Berenice: "Er waren vier dochters, waaronder mijn moeder met een tweelingzuster. Ze woonden daar met, voor onze begrippen veel personeel: een inwonend dienstmeisje, kinderjuffrouw, tuinman, naaister. Wat we nu toch wel stoeten personeel zouden vinden, was toen heel gewoon. De kinderen gingen naar de 1^e Montessorischool, De Wielewaal in de Corellistraat, die er nu nog staat, en waar ook ik naar toe ben gegaan, evenals mijn kinderen. Aansluitend ging mijn moeder naar het Amsterdams Lyceum, waar ik ook op heb gezeten, en ook mijn kinderen weer."

Constance wilde na haar eindexamen beeldhouwen studeren aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten. Berenice: "Dat vond mijn grootvader goed, maar daarnaast moest zij een 'echt vak' leren, want van beeldhouwen zou zij niet kunnen leven. Al zijn vier dochters moesten van hem per se een vak leren. Het huwelijk vond hij geen garantie voor een toekomst en een inkomen." Zo is Constance knip- en naailessen aan de Rotterdamse Snijsschool gaan volgen, en doorliep ze later de Nieuwe Kunstschool, waar ook een modeafdeling was.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kon ze toch haar gewenste opleiding beeldhouwen volgen aan de Rijksacademie van Beeldende Kunsten, waar ze de portretschilder Willem Kouwer Boomkens leerde kennen, negen jaar ouder dan zij, met wie ze in 1946 zou trouwen.

Berenice: "Het was geen gemakkelijke tijd. Ze wilde weg. Nederland benauwde haar. Een bevriende relatie van mijn grootmoeder heeft ze een plek op een schip naar Amerika bezorgd. Aan boord leerden ze een Nederlandse diamantair kennen die in New York woonde, een rijke man, die Willem in zijn ruime netwerk zou introduceren."

Constance vond een betrekking bij het tijdschrift *Women's Wear Daily*, waar vijftien mode-illustratoren werkten. De tekenaars werden naar shows van confectionairs gestuurd om schetsen te maken van kleding op een mannequin of op een hanger, die vervolgens op kantoor werden uitgewerkt en dan gepubliceerd.

Terwijl haar man portretten in opdracht schilderde, leerde Constance het vak van mode-illustreren pas goed: een bestand kledingstuk tekenen zodat het, zoals ze zelf zei, 'leesbaar is, aantrekkelijk is, verkoopbaar is'. Ze werkte er ook als modetekenares voor Sakowitz Bros. en als docent mode-illustratie aan de University of Texas. Ze begon naam te maken, en zo kwamen er in Houston begin jaren '50 verschillende aanbiedingen tegelijk binnen, ook één uit Nederland. De president-directeur van uitgeverij Elsevier nodigde Constance uit om bij het gelijknamige tijdschrift te komen werken.

Zo keerde Constance in 1953 terug naar Nederland. Zij werd de best betaalde modejournaliste, kreeg een eigen kamer op de redactie en een reisbudget om ieder seizoen de grote shows in Europa te verslaan.

Berenice: "Ze kreeg bij de grote modehuizen zoals Dior als enige Nederlandse tekenaar het recht om op die persstoelen te zitten en te tekenen. Fotografie was toen nog absoluut *not done*, mocht niet. En dan zag ze die shows, de mannequins kwamen op, en dan maakte ze een hele korte schets voor zichzelf, noteerde voor zichzelf de nummers van de modellen die ze wilde tekenen. Belde de volgende dag op, bestelde dan die modellen, en dan was er een mannequin die de jurken voor haar aantrok en even voor haar poseerde. Zij tekenen. Dat moest met een flinke vaart."

Maar juist door deze tijdsbeperking heeft Constance Wibaut een eigen stijl voor het vastleggen van kleding ontwikkeld. Ze noemde het zelf in een interview 'de *nervous line*'. Ze had veel succes met haar werk. Constance Wibaut werkte uiteindelijk van 1953 tot 1971 als modetekenares en -redactrice voor Elseviers Weekblad. Op een bepaald moment was het over voor haar. Begin jaren '70 was het tijdperk van spijkerbroek en T-shirt aangebroken. De mode boeide haar niet meer echt, en ook de manier van tekenen veranderde. Toen heeft ze haar ontslag genomen bij Elsevier. Ook in haar persoonlijke leven kwam verandering. In 1971 scheidde ze van Kouwer Boomkens. Na haar vertrek bij Elsevier ging ze volledig lesgeven aan de Rijksacademie.

Vanaf 1985 (na haar 'pensionering') concentreerde ze zich geheel op het beeldhouwen. In 1949 al maakte ze de beeldengroep 'Drie Generaties' ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van Woningbouwvereniging De Dageraad in Amsterdam.

In de jaren '80 en '90 zou ze voornamelijk portretten maken, waaronder beelden van Ed van Thijn, Ellen Vogel, Ton Lutz, Fons Rademakers en Bernard Haitink. In 2012 nog maakte Wibaut een buste van haar grootvader Floor Wibaut voor in de foyer van het Amsterdamse stadhuis.

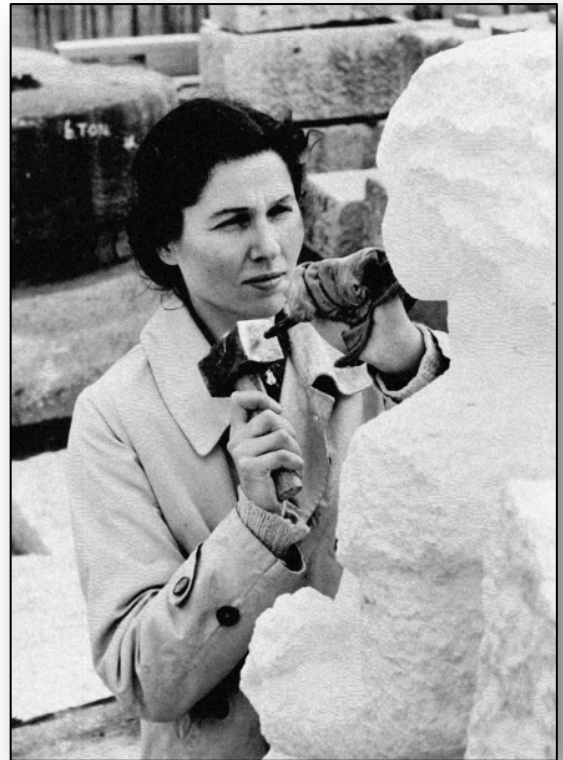
Constance Wibaut ontving gedurende haar lange loopbaan vele onderscheidingen, en ze werd benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Ze heeft op het laatst nog gewerkt aan een beeld van haar naaste familie. Berenice: "Ze heeft van mij en mijn zoons een drie-eenheid in albast gemaakt, maar ze is er niet helemaal uit gekomen. En pal voor haar dood is ze nog bezig geweest met een reliëf van mijn profiel, dat heb ik gevonden in

haar atelier."

Toen

Berenice in 1954 ter wereld kwam, woonden haar ouders in de Lutmastraat. Constance was al lid van Samenwerking. Haar moeder woonde inmiddels - na haar scheiding van Johan Pieter Wibaut - op de Reinier Vinkeleskade 4, op driehoog. Ze had een slechte heup en verhuisde naar een benedenwoning. Het lukte Constance bij toeval om het huis van haar moeder te krijgen. Niemand wilde het huis, het had centrale verwarming en dat vond men lastig in die tijd. Ze heeft er lang gewoond, tot ze in 1994 naar de benedenwoning op Harmoniehof 37 ging, met uitzicht op de stadsvilla van haar jeugd.

Hoe het was voor Berenice om zo'n bekende en bevlogen moeder te hebben, die haar werk zo'n centrale positie in haar leven gaf? Berenice: "Ja, ze was vaak weg, dat klopt, maar laat ik zeggen dat ik best aardig door mijn jeugd ben heen gekomen. Je wordt er in ieder geval heel zelfstandig van. (...) Mijn moeder was een markante persoonlijkheid. Kwam uit een rood nest. Was een geëmancipeerde vrouw. Ze was niet zo'n moederlijke moeder, in traditionele zin. We waren heel kameraadschappelijk samen. Wat ik het meest van mijn moeder heb mee gekregen (los van stijl en oog voor kwaliteit) is dat emancipatie niets te maken heeft met wie de afwasmachine in- of uitruimt en alles met economische onafhankelijkheid. Een man ... ja graag, maar niet als levensverzekering. Dat, én nooit onaangekleed, onopgemaakt, ongekappt op straat, zelfs niet om de vuilnis buiten te zetten."

Dochter Berenice voor het oude huis van haar moeder

Voor wie deze bijzondere vrouw nog eens wil terugzien: natuurlijk is er de AT5-documentaire over 100 jaar Samenwerking, waarin Constance werd geïnterviewd. Maar er is ook een heel mooi filmpje op YouTube, waarin Constance gevolgd wordt tijdens het maken van een buste van Dick Bruna. Ze is dan al 86, maar het filmpje toont niet allen haar vitaliteit en elegantie, maar ook haar eigen manier van kijken, waar ze uiteindelijk de wereld mee verrijkte.